

MAŁGORZATA JANIAK¹

E-BOOKS, E-KSIAŻKI, KŚIAŻKI ELEKTRONICZNE

Definicje

Książką elektroniczną nazwać możemy *zestaw dokumentów wyposażony we własny system nawigacyjny i wyszukiwawczy dostarczany w postaci pliku przeznaczony do odczytu w odpowiedniej przeglądarce, bądź zewnętrznym urządzeniu odczytującym*². Według takiej definicji przedstawionej przez P. Wimmera, e-book’iem staje się więc zarówno tekst, który odtworzyć można na komputerze domowym, jak i specjalistyczne urządzenie elektroniczne zaopatrzone w wyświetlacz, pamięć, oprogramowanie oraz łącze niezbędne do załadowania pliku z określoną treścią.

Aby uniknąć nieporozumień definicyjnych Open eBook (OEB) Forum (<http://www.openebook.com>) podało własne definicje, rozdzielające obiekty i funkcje. Otóż:

- cyfrowe treści służące do czytania przez użytkowników (tzn. nie papierowa wersja książki, artykułu, magazynu itp.) nazywane są publikacją (ang. *publication*),
- fizyczne urządzenie służące do odczytu publikacji jest nazywane czytnikiem (ang. *reading device*),
- połączenie sprzętu i oprogramowania służącego do przetwarzania treści i ich ekspozycji dla użytkownika jest nazywane systemem odczytu (ang. *reading system*).

¹ Wykładowca w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego ; pracownik Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.

² Wimmer, Paweł (2000). Publikacje elektroniczne. W poszukiwaniu standardu. *Webmaster* nr 6.

Forum to jest organizacją, która skupia się na promowaniu idei książki elektronicznej, ale też tworzy dla nich standardy. Jest ono otwarte dla wszystkich uczestników rynku e-booków. Różnego rodzaju informacje zdobywać można z dokumentów zamieszczanych w serwisie: <http://www.openebook.org>.

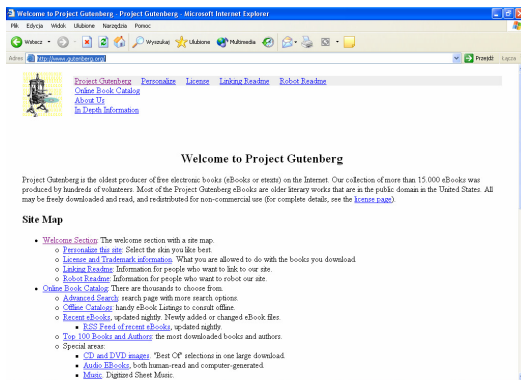

Rys. 1: Open eBook Forum

Książka elektroniczna jako publikacja elektroniczna powinna jednak nawiązywać do swej poprzedniczki drukowanej tzn. być całością, wraz z okładką, stroną tytułową, spisem treści itp. Nie każdy tekst elektroniczny (np. zamieszczony na CD-ROM'ie, czy też opublikowany w Internecie) jest e-book'iem.

Początki

Historycznie, publikowanie elektroniczne, związane jest z nazwiskiem Michaela Harta, który jest pomysłodawcą Projektu Gutenberg - <http://www.gutenberg.org>. Projekt ten z 1971 roku, w swoim założeniu miał (i ma nadal) stworzyć ogólnodostępne archiwum tekstów literackich, elektronicznych. Zbiór ten to kanon klasyki, dostępnych przede wszystkim w formie tekstowej, z rozszerzeniem .txt.

Rys. 2: Projekt Gutenberg

Ma on kilka narodowych odpowiedników pierwowzoru:

- Project Gutenberg of Australia – <http://gutenberg.net.au>
- Project Gutenberg in the United States
<http://www.gutenberg.net/index.php>
- Project Gutenberg EU – <http://gutenberg.nl>
- Projekt Gutenberg DE – <http://gutenberg.spiegel.de>

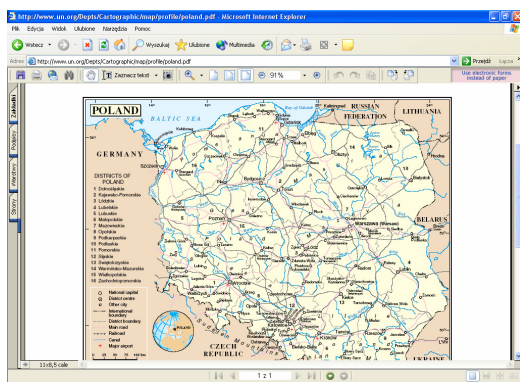
Formaty

Książki elektroniczne przygotowywane są w różnych formatach, od html'a poczynając na plikach wykonywalnych .exe kończąc. Do najbardziej rozpowszechnionych należą jednak formaty:

- .pdf (Portable Document Files) dla Adobe Acrobat Reader czy eBook Reader, które bezpłatnie, także w języku polskim ściągnąć można ze strony:

<http://www.adobe.com/products/acrobat/readstep2.html>.

Format ten daje możliwość wiernego odwzorowania dokumentu, wraz z zamieszczonymi w nim ilustracjami, wykresami itp. Przeznaczony zaś jest dla komputerów.

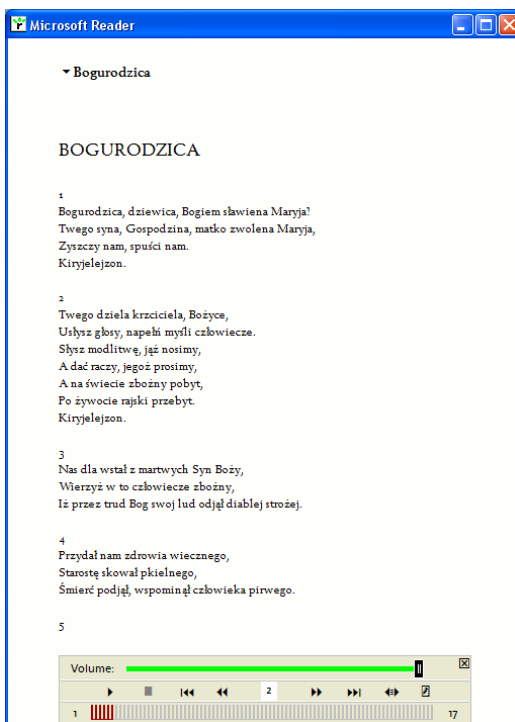
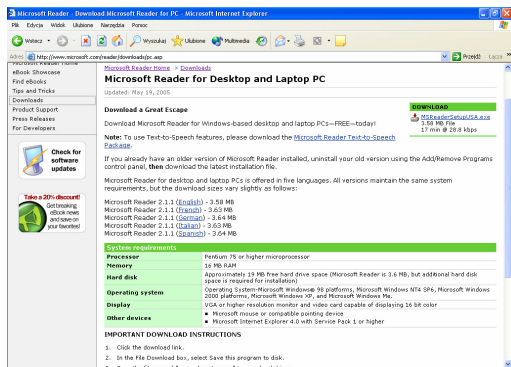

Rys. 4: Format PDF

– .lit opracowany dla przeglądarki Microsoft Reader, którą można za darmo ściągnąć ze strony: <http://www.microsoft.com/reader/>.

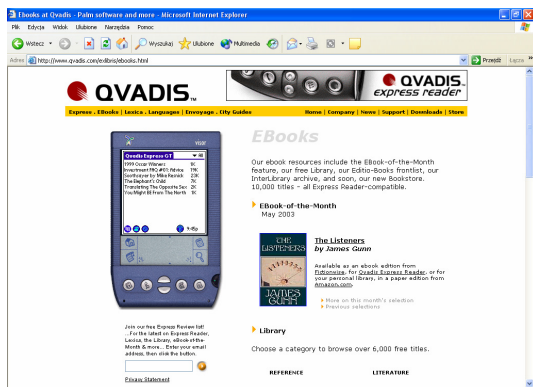
Poza zaprezentowaniem książki elektronicznej w formie podobnej do papierowej (okładka, kolejne strony itp.) można także wysłuchać tekstu, jak na razie w wersjach: angielskiej, francuskiej, niemieckiej, włoskiej i hiszpańskiej.

Przeznaczony jest dla: komputerów, Pocket PC i Casio.

Rys. 5: Format LIT

– .pdb dla Express Reader, ale już wyłącznie z przeznaczeniem dla Palm Desktop PC. Strona informacyjna mieści się pod adresem: <http://www.qvadis.com/exlibris/ebooks.html>.

Rys. 6: Format PDB

Polskie serwisy ogólne o tematyce eBooków

- <http://www.ebook.pl> – serwis poświęcony aktualnościom dotyczącym książki elektronicznej ; zbiory w formacie .lit
- <http://www.ebooks.com.pl> – Ebooki. Elektroniczne Publikacje ; część płatnych
- <http://www.e-books.com.pl> – Elektroniczny Miniserwis Ogólnokulturalny ; zbiory w wielu formatach ; sporo linków
- <http://www.e-book.com.pl> – Elektroniczne książki i poradniki ; serwis z ebook'ami w formacie .exe
- <http://e-biblioteka.com/e-bilioteka.htm> – serwis także z darmowymi książkami elektronicznymi
- <http://www.wirtualnywydawca.pl> – Wirtualny Wydawca ; o tematyce związanej z rynkiem eBooków
- <http://www.iik.pl> – Internetowe Imperium Książki z działem eBooków
- <http://literatura.net.pl> – Port Wydawniczy Literatura.net.

Kolekcje książek i tekstów elektronicznych

- <http://www.pbi.edu.pl> – Polska Biblioteka Internetowa ; inicjatywa rządowa, pod patronatem Ministra Nauki ; ma być podstawowym zbiorem klasyki polskiej
- <http://monika.univ.gda.pl/~literat/> – strona Instytutu Filologii Polskiej, Wydziału Filologiczno-Historycznego Uniwersytetu

- Gdańskiego ; projekt tworzony wraz z UNESCO ; źródło klasyki polskiej, opatrzonych biogramami i ilustracjami
- <http://www.literatura.zapis.net.pl> – Skarbnica Literatury Polskiej
 - <http://www.polska.pl/literatura/index.htm> – Skarby Literatury Polskiej (format .pdf)
 - homepages.ihug.co.nz/~antora/ – Netografia Romana Antoszewskiego ; powstała w Nowej Zelandii
 - <http://fabrica.civ.pl> – Fabrica Librorum ; teksty, porady, konkursy, recenzje
 - <http://www.filozof.pl> – Studencki Serwis Filozoficzny prowadzony przez Instytut Filozofii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu ; zawiera dział z tekstami filozoficznymi do pobrania
 - <http://www.teologia.pl> – Teologia dla wszystkich w pytaniach i odpowiedziach – teksty ks. Michała Kaszowskiego
 - <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/index.html> – Czytelnia Opoki
 - <http://www.dharma.pl> – Biblioteka Buddyjska
 - <http://www.dzieci.best.pl> – serwis z bajkami, lekturami, gramami, pomocami naukowymi itp.

Księgarnie eBooks oraz poszczególne serwisy informacyjne w języku angielskim

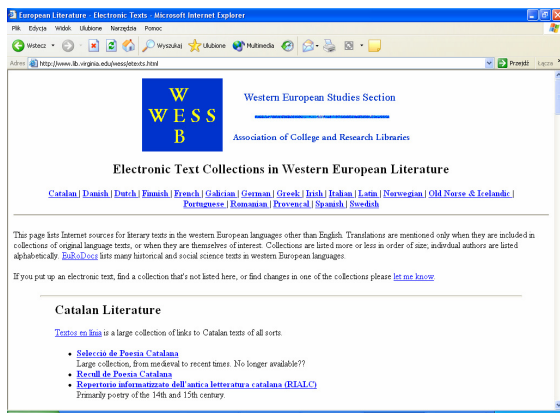
- <http://www.Amazon.com> – Amazon – księgarnia internetowa ; zawiera także kolekcje eBooks w formacie .lit oraz .pdf
- <http://www.ebooks.com> – The Digital Bookstore
- <http://www.ebookspalace.com> – eBooks Palace
- <http://www.ebookbroadcast.com> – serwis eBook oraz ePublishing
- <http://www.octavo.com> – strona wydawcy starodruków w formie elektronicznej, głównie na płytach CD
- <http://www.bibliomania.com> – katalog tekstów w wersji cyfrowej
- <http://www.bibliomania.net> – serwis o książkach, sprzedawcach, kolekcjach itp.
- <http://www.planetpdf.com> – Planet eBook ; format .pdf

- <http://www.digital.library.upenn.edu/books> – Digital Library Projects ; 20000 dostępnych książek ; rozbudowany aparat wyszukiwawczy

Rys. 7: Digital Library Projects

- <http://www.lib.virginia.edu/wess/etexts.html> – literatura piękna krajów Europy Zachodniej – nie tylko angielska (francuska, niemiecka, łacińska, hiszpańska itp.)

Rys. 8: Electronic Text Collections in Western European Literature

- <http://www.print.google.com> – nowo przygotowana wyszukiwarka Googl'a dla pełnych tekstów książek
- <http://spartan.ac.brocku.ca/~lward/> – The Mead Project – serwis psychologiczny i socjologiczny.

Wydawnictwa edukacyjne i teologiczne udostępniające eBooki

- Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne –
<http://www.wsip.com.pl>
- Wydawnictwo M. Rożak – <http://www.mrozak.com.pl>
- Wydawnictwo Szkolne PWN – <http://www.wszpwn.com.pl>
- Wydawnictwo "Nowa Era" – <http://www.nowaera.com.pl>
- Wydawnictwo Edukacyjne "Żak" – <http://www.wydawnictwo-zak.pl>
- Oficyna Wydawnicza "Impuls" –
<http://www.impulsoficyna.com.pl>
- Wydawnictwo Helion – <http://helion.pl/online.htm>
- Wydawnictwo Wiedza i Życie – <http://www.wiz.com.pl>
- Wydawnictwo WAM – <http://ksiazki.wydawnictwowam.pl>

Oprogramowanie

- Adobe Systems Incorporated – <http://www.adobe.com>
- Microsoft Reader – <http://www.microsoft.com/reader>
- OverDrive, Inc. – <http://www.overdrive.com/readerworks> ;
– producent m.in. programu ReaderWorks przeznaczonego do tworzenia eBooków w formacie .lit
także: <http://www.readerworks.com>
- Chip Download – <http://download.chip.pl> – dział „E-książki”
- KeeBoo – <http://www.keeboo.com> – strona producenta kilku wersji programu do tworzenia multimedialnych eBooków
- Natata Software – <http://natata.hn3.net> – producent oprogramowania do tworzenia eBooków (kompilowanych do postaci pliku EXE)
- PDFonline – <http://www.pdfonline.pl> – serwis internetowy, który umożliwia łatwą i szybką konwersję on-line plików DOC i HTML do formatu PDF
- <http://www.pdfonline.com> – witryna firmy BCL Technologies,

- analogiczna do krajowego serwisu PDFonline
- LN3GS Software (eLibrary) – http://www.ln3gs.com/el_main.html – eLibrary – wyszukiwarka umożliwiającą łatwe i szybkie odnalezienie oraz ściąganie eBooków z serwerów należących do Projectu Gutenberg (<http://gutenberg.net>)
 - Greenstone Digital Library Software – <http://www.greenstone.org> – oficjalna strona oprogramowania Greenstone przeznaczonego do tworzenia i zarządzania wirtualną biblioteką. Powstały w Nowej Zelandii program jest całkowicie bezpłatny i zdolny do pracy na wielu platformach systemowych (np. różne wersje Windowsa, Unix itp.). Informacje na temat tego oprogramowania znaleźć można w serwisie EBIB pod adresem: ebib.oss.wroc.pl/techno/
 - <http://www.estari-inc.com> – systemy dla Wydawnictw
 - <http://www.ebookcompiler.com> – oprogramowanie do tworzenia eBooków oraz porady dla ePisarzy.

Producenci czytników eBooks

- Franklin Electronics Publishers – <http://www.franklin.com> ; eBookMan
- Gemstar – <http://www.gemstartvguide.com/whatwedo/ebook.asp> ; Rocket-book
- Global MENTOR – <http://www.globalmentor.com/default.jsp> ; Mentoract Reader
- Globalmentor Inc. – <http://www.globalmentor.com> ; Mentorac Reader, Marmot, GradeScan
- Korea eBook Inc. - <http://www.hiebook.com>
- MobiPocket – <http://www.mobipocket.com/en/eBooks/default.asp> ; Mobi Pocket Reader
- Palm Digital Media – <http://www.palmdigitalmedia.com>
- Rangelsoft – <http://www.rangelsoft.pl/> – Live-Book 2.5.

Książka „drukowana na żądanie”

Od niedawna zaczęto stosować nową interpretację terminu e-książki. Jest nią książka „drukowana na żądanie” (ang. *print-on-demand* „*POD*”). Teksty takich książek są przechowywane na nośniku elektronicznym, wydrukowywane i oprawiane zaś w zależności od potrzeb użytkownika. Można tak drukować całe książki, zwłaszcza te w małych nakładach, czy też zamawiać poszczególne rozdziały.

Początki systemu to rok 1990, kiedy to firma Xerox opracowała urządzenie DocuTech 135. Był to pierwszy kompletny system „drukowania na żądanie”, umożliwiający w ramach jednego cyklu produkcji skanowanie, druk i oprawę książek. Obecnie firma ta proponuje urządzenie Nuvera 120 Copier/Printer, które jest systemem produkcyjnym do wysokiej jakości druku, kopiowania, skanowania i wykańczania dokumentów czarno-białych³.

Rys. 9: Urządzenie Nuvera 120 Copier/Printer

Serwisy „książek drukowanych na życzenie”

- OCE Poland – <http://www.oce.com.pl>
- „Sowa – Druk na życzenie” polska firma –

³ Nuvera 120 Copier/Printer.

Tryb dostępu: <http://www.xerox.pl/product.php?productID=Nuvera120CP> [odczyt: 21.07.2005].

<http://www.sowadruk.pl>

- Lightning Source – <https://www.lightningsource.com> firma, która publikuje ponad 100 tys. książek miesięcznie w 15 językach
- Heidelberg – <http://www.heidelberg.com>
- Xerox – <http://www.xerox.com>
- BoD – <http://www.bod.de>
- Books On Demand – Lulu – <http://www.lulu.com>
- Books On Demand – <http://www.lib.umi.com/bod>.